

BASIN DUYURUSU

Yazılı ve görsel basınımızda, özellikle 14 Aralık 2001 tarihinden bu yana, "Merkez Bankası'nın kamu bankaları aracılığıyla döviz kurlarına müdahale ettiği ve bu yolla Türk Lirasının aşırı değer kazanmasının önüne geçmeye çalıştığı" yönünde yorumlar yer almaktadır.

Bilindiği üzere, Bankamız Mayıs ayında uygulamaya konan para programı ile birlikte, program uygulamalarını daha iyi anlatabilmek, uygulamaların şeffaflığını sağlayabilmek amacıyla basın duyuruları aracılığıyla kamuoyunu bilgilendirmiştir. Şeffaflık, ekonomik birimlerin beklentilerinin olumluya yönlendirilmesi ve uygulanmakta olan politikalarımız hakkında gereksiz spekülasyonların önlenmesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca, şeffaflık 2002 yılında uygulamaya konulacak olan enflasyon hedeflemesi rejiminin düzgün işlemesi açısından da vazgeçilmez bir koşuldur.

Bu çerçevede, "kamu bankaları aracılığıyla döviz kurlarına müdahale edildiği" yorumları ile ilgili olarak aşağıdaki hususların açıklanması yararlı bulunmuştur.

İleri sürüldüğü gibi, Bankamızın kamu bankaları aracılığıyla döviz kurlarına müdahalesi söz konusu değildir ve böyle bir "müdahale opsiyonu"nun kullanılması da aşağıdaki gerekçelerle doğru bulunmamaktadır:

- i. Daha önceki duyurularımızda, özellikle 17 Ağustos 2001 tarihli duyuruda, döviz kurlarında o dönemde görülen yukarı doğru eğilimin

iktisadi temellerle çeliştiğini, olumsuz bekleyişlerden kaynaklandığını, bekleyişleri olumsuz kılan dışsal şok niteliğindeki nedenlerin ortadan kalkmasıyla giderek büyüyen bir köpük niteliği alan bu eğilimin tersine döneceğini özenle vurgulamış ve kamuoyunu bu köpüğe karşı dikkatli olunması için uyarılmıştı. Ekim ayı ortalarından başlayan süreçte bu köpüğün patladığı ve Türk Lirası'nın uygulanan politikalar sonucu giderek düzelen iktisadi temellere uyumlu bir düzeye doğru yöneldiği herkesçe kabul görmeye başlamıştır. Böylelikle, Merkez Bankası müdahalesi olmadan da döviz kurlarında istikrarın olası olduğu ve esasen daha kalıcı ve inandırıcı bir istikrarın Merkez Bankası müdahalesinin minimum düzeye inmesi halinde daha kolay başarılabilirdiği anlaşılmaya başlanmıştır.

ii. Nitekim yaz aylarında, müdahale dışı nedenlerle, temelde de IMF'den gelen kaynağın Hazine'ce iç ödemelerde kullanılması sonucu sisteme çıkan Türk Lirası'nın sistemden çekilmesi amacıyla ve Mayıs ayında kamuoyuna duyurulduğu biçimde Merkez Bankası'nın sürekli ve önemli miktarlarda döviz satıyor olmasına ve yine o dönemde bir grup büyük bankanın ortak hareket ederek döviz sattıkları yönündeki yorumlara rağmen Türk Lirası sürekli olarak ve aşırı oranlarda değer kaybetmiştir. Diğer nedenlerin yanısıra, söz konusu süreçte, "Döviz piyasasına doğrudan ve dolaylı olarak yoğun olarak müdahale edilmesine rağmen istikrar sağlanamadı." gibi yanlış bir kanaatin oluşması, döviz kurlarının doğal, inandırıcı ve kalıcı olabilecek istikrarını geciktirmiştir. Bu husus, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Süreyya Serdengeçti'nin 28 Kasım 2001 tarihinde TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yaptığı, Bankamız web sitesinde de mevcut olan, konuşmasında detaylı olarak irdelenmiştir.

iii. Benzer şekilde, Türk Lirası'nın değer kazandığı bir süreçte döviz kurlarına kamu bankaları aracılığı ile dolaylı bir müdahalede bulunmak da kurların doğal denge seviyesine ilişkin algılamaları yanlış

yönlendirebilecek ve "kamu bankaları aracılığıyla yükseltilmiş kur" algılaması, kar realizasyonu ve spekülâtif hareketleri besleyerek döviz piyasasının ekonominin iç dinamikleri çerçevesinde istikrara kavuşması amacının gerçekleştirilmesini imkansız kılacaktır.

iv. Daha önceki duyurularımızda da ifade edildiği üzere, dalgalı döviz kuru rejimi uygulaması çerçevesinde, döviz kurlarında aşırı dalgalanma halinde Merkez Bankası döviz kurlarına müdahale edebilir. Geçen dönemler içerisinde bu tür müdahaleler de olmuştur. Söz konusu müdahale opsiyonunun, Türk Lirası'nın değer kazanması sürecinde görülebilecek bir aşırı dalgalanma halinde de geçerli olduğu açıktır.

v. Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizlerini izleyen dönemde hızlanan dolarizasyon eğilimi, 2002 yılında önemli miktarda faiz dışı bütçe fazlası verileceğinin, yapısal reformlara devam edileceğinin ve IMF'den ek dış kaynak sağlanacağına ilişkin anlaşılmasının ekonomik beklentileri olumluya döndürmeye başlaması sonucunda ortadan kalkmış ve hatta tersine bir eğilimin ilk işaretleri ortaya çıkmıştır. Dalgalı döviz kuruna dayalı ekonomik program uygulayan ülke deneyimlerine benzer şekilde, ülkemizde de, önümüzdeki dönemlerde olası bir ters dolarizasyon sürecinin ve güçlü ödemeler dengesinin sonucu olarak, bu yılın tersine, ekonomide döviz arz fazlasının oluşması kuvvetli bir olasılıktır. Bu durumda, dalgalı döviz kuru rejimi ile gelişmeyecek ve döviz kurunun uzun dönemli trendini ve doğal denge değerini bozmayacak şekilde döviz rezervlerini arttırmaya yönelik enstrümanların şeffaf biçimde kullanılması söz konusu olabilecektir. Bu tür enstrümanları kullanma gereği ortaya çıkarsa, Bankamızca yapılacak düzenlemeler şeffaflık ilkesi uyarınca önceden bankalara ve kamuoyuna eş anlı olarak duyurulacaktır.

vi. Şubat 2001 krizini takiben Bankamızın da aktif olarak yer aldığı operasyonlarla kamu bankalarının gecelik borçlanma gerekleri hızla azaltılmış ve oluşturulan etkin yönetim sürecinde, nihai hedef olan kamu bankalarının özelleştirilmesi hazırlıkları bakımından önemli mesafe alınmıştır. Bu süreçte, kamu bankalarının döviz piyasalarında da, başkaca hiç bir kaygı taşımaksızın, son derece aktif olmaları doğaldır ve de gereklidir. Ancak, kamu bankalarının döviz kuru politikalarının oluşturulmasında da rol aldıkları gibi bir yanlış algılamamanın piyasalarda oluşması halinde, bir taraftan bu bankaların esnek döviz işlemi yapmaları engellenecek, diğer taraftan ise ticari öncelikleri bakımından yaptıkları sıradan bir döviz alım ya da satım işleminden dahi piyasalar farklı bir anlam çıkartmaya çalışacaklardır. Bu da Merkez Bankası'nın döviz kuru politikasının anlaşılmasını güçleştirecektir. Buna izin vermemiz söz konusu değildir.

Kamuoyunun bilgisine saygıyla arz olunur.